

MERKKIPÄIVIÄ

Pekka Zaikov 50-vuotias

Pekka Zaikov.

50 vuotta täytti 16.10.–96 Petroskoissa Karjalan Rahvahan Liiton puheenjohtaja, yliopistomies ja kielentutkija Pekka Zaikov. Hän on syntynyt Kiestingissä, mutta viettänyt nuoruusvuotensa Koutajärven rannalla Knäsöin lähellä. Pekan isä Mehvo oli syntynyt Rukajärven pogostalla, äiti Uljana Oulangan kunnan pohjoiskolkalla Tumtsan karjalaiskylässä.

Käytyään 10-luokkaisen keskikoulun Knäsöissä Pekka aloitti sotapalveluksen suorittamaan opinnot Petroskoin Yliopiston suomen kielen ja kirjallisuuden osastossa vuonna 1968. Opintonsa päätyttyään Pekka työskenteli Tiedeakatemian Karjalan filiaalinen Kielen, kirjallisuuden ja historian laitoksella (Institut JaLI) Georgi Kertin apulaisena tehden useita kenttämatkoja tutkimuskohteena Akkalan seudun saamelaismurre. Vuodesta 1983 Pekka työskenteli viisi vuotta yliopiston puolella hoitaen suomen kielen ja kirjallisuuden oppi-aiolia. Työnsä ohessa hän julkaisi oppikirjan "Karjalan kielen murreoppia" (1987). Samana vuonna ilmestyi 200-sivuisen venäjänkielinen tutkimus saamen kielen Akkalan seudun murteesta. Pekan julkaisuihin kuuluu lisäksi karjalan kielen kieloppi (1992).

Paluu instituutin puolelle toi enemmän aikaa tieteelliselle tutkimustyölle. Niinpä väitöskirja, monipuolinen tutkimus karjalan kielen verbien taivu-

tuksesta on hiljattain valmistunut. Kun Karjalassa ei ole riittävä määrä tohtoreita ja dosentteja, väitöstilaisuus pidetään Marin tasavallassa.

Pekka Zaikov tunnetaan etenkin Suomessa nimenomaan Karjalan Rahvahan Liiton tarmokkaana ja monitoimisena puheenjohtajana. Karjalaisen identiteetin kohottaminen vuosikymmeniä kestäneestä lamasta on hänelle sydämen asia. Yhtä läheinen on hänelle myös kysymys karjalan kielestä ja sen oikeuksista – ajankohtainen kysymys juuri nyt, kun ehdotus tasavallan kielilainaksi on esitelty Karjalassa. Hän on kirjoittanut useita oppikirjoja, mm. Vienan aapisen (1992) sekä luku-kirjoja kuten Kaunista karjalua 1 ja 2, Luvemma vienankarjalaksi (3–4 ja yhdessä Sandra Stepanovan kanssa kokoelman Kultapäälintu (vienalaisia suaroja) 1994.

Pekka on ollut usein kutsuvieraana KRL:n sisarjärjestön Karjalan Sivistysseuran juhlatilaisuuksissa alkaen Jyväskylän vuosikokouksesta vuonna 1990 ja nyt viimeksi 90-vuotishuhallisuuksissa syyskuun lopussa Helsingissä. Niinikään hän on uurastanut opettajana KSS:n vuosittain järjestämällä vienan ja kulttuurin kursseilla, jotka järjestetään vuorovuosina Suomessa ja Karjalassa. – Merkkipäivän sankaria onnittelevat KSS:n puolesta Petroskoissa vierailleet Kosti Pamilo ja Jorma Puustinen.

Kansanperinteen tutkija, historiatieteen lisensiaatti ja kirjailija Unelma Konkka täytti 75 vuotta 21.8.–96 Petroskoissa. Hän on syntynyt Pohjois-Inkerissä Toksovan Konkkalassa. Työskennellyään opetusalaalla mm. Uhtualla ja Tartossa hänen pitkäaikaiseksi työpäikäkseen tuli kielen, nykyisen Karjalan tiedekeskuksen kirjallisuuden ja historian laitos.

Unelma Konkkan tieteellisiä julkaisuja mainittakoon kokoelma Karjalaisia kansansatuja (1963). Toinen samanniminen kokoelma ilmestyi v. 1967 ja tutkimus karjalaisista pilasaduista v. 1965.

Satujen jälkeen Unelma Konkka paneutui itkuvirsien tutkimiseen. Monivuotisen uustrastuksen jälkeen valmistui laaja, perusteellinen tutkimus, joka painettiin Suomessa ja ilmestyi nimellä Ikuinen ikävä, karjalaiset riitti-itkut.

1970-luvun alussa Unelma Konkka aloitteesta joukko karjalaisia kansanrunouden ja kansatieteen tutkijoita (Suomesta oli mukana Pekka Laaksonen) teki laajoja kentätutkimuksia Seesjärven alueella. Matkan tuloksena syntyi kaksiosainen tutkimus Seesjärven Karjalan henkisestä ja aineellisesta kulttuurista.

Kirjailijanimellä Katri Korvela Unelma Konkka on julkaissut useita runokokoelmia, mm. Aikojen ääniä kuuntelen ja Uinuvat vaarat.

Santeri Garmujev täytti 70 vuotta Vuokkiniemessä 14.10.–96.

50 vuotta täytti Prääsässä 4.10.–96 miliisimajuri Aleksandr Saveljev. Hän on työnsä ohella toiminut aktiivisesti paikallisessa Karjalan Rahvahan Liiton alaosastossa ja sen folklore-ryhmässä. Harrastuksiin kuuluu mm. runojen kirjoittaminen sekä metsästy.

Lääkintöneuvos Kauko Kaurola täytti 70 vuotta 17.8.–96 Hämeenlinnassa. Hän on syntynyt Kälviällä ja hänen vanhempansa olivat Joukenie (Jouki) o.s. Laine (Antipin) Vuokkiniemestä ja Juho Kaurola (Pastuhov) Oulungasta.

Kauko Kairola väitteli lääketieteen ja kirurgian tohtoriksi Turun Yliopistossa vuonna 1964. Hämeenlinnaan hän muutti vuonna 1968 ja toimi mm. Ahveniston sairaalan ylilääkärinä. Kun Kanta-Hämeen keskussairaala ja Ahveniston sairaala yhdistettiin, Kaurolas-

Kauko Kaurola.

ta tuli keuhko-osaston ylilääkäri. Vuodesta 1977 hän toimi Hämeenlinnan Keskussairaalan johtavana lääkäriä ja jäi eläkkeelle vuonna 1988.

Lääkintöneuvos Kaurolan harrastuksina ovat aina olleet liikunta, lenkkeily ja hiihto. Takana ovat monet Finlandia-hiihdot ja talviset Lapin matkat.

Kalevi Kotaniemi täytti 70 vuotta Oulussa 16.8.–96. Kalevi on vienalaista sukua; isä Robert Kotaniemi (ent. Borodkin) oli syntynyt Oulungassa v. 1898 ja tullut Suomeen v. 1922. Äiti Helvi oli syntynyt Virroilla v. 1903, mutta muutti isän mukana Suomeen Uhtualta.

Kalevi Kotaniemi tuli ylioppilaaksi Nurmijärvellä v. 1946. Hän kuului karjalaisen oppilaskoti Väinölin kasvatteihin, ja valmistui sähköinsinööriksi Tampereen teknillisestä oppilaitoksesta v. 1953. Hän toimi valmistuttuaan mm. suunnittelijana Oulun kaupungin sähkölaitoksella, teknillisenä johtajana Kerttusen Sähkössä Jyväskylässä ja Tuiran Sähkössä Oulussa ja lopuksi Sähköliikkeen Oy:n Oulun konttorin johtajana vv. 1961–86.

Kalevi Kotaniemi.

Kalevi on naimisissa terveydenhoitaja Aune Piiparisen kanssa ja perheessä on kaksi poikaa ja tyttä. Hänen harrastuksiinsa kuuluu karjalaisen perinteen ylläpito ja mukanaolo karjalaisissa riennoissa. Hän on myös innokas metsäsäätäjä ja nuorempina hän oli taitava jalkapalloilija. –Hl.

70 vuotta täytti 5.6.-96 Tohmajärvellä pitkän päivärupeaman työnjohtajana tehnyt Juhon (Jussi) R a t s u k i n. Hän on syntynyt Seesjärven rannalla Karjalan Maaselässä suvun komeassa kaksikerroksisessa talossa.

Talo tyhjennettiin omista asukkaistaan vuonna 1932 julistamalla heidät jo sitä ennen 'kulakeiksi'. Isä Jaakko vietiin ainiaksi Siperiaan ja myös äiti Outi (Jevdokia) pidätettiin ja vietiin lasten Tepon (Stepan), Juhon (Ivan), Villen (Vasilii) ja Niilon (Nikolai) ollessa vielä yönänsä. Outi sairastui pian ja hänet päästettiinkin perheensä luo Kumsjärvelle. Pian sen jälkeen hän kuoli.

Miihkali Ratsugin, Jussin vaari ja Tatjana-mummo karkotettiin joksikin aikaa Arkangelin alueelle. Onneksi kaikkein Kumsjärven isovanhemmat Terent Artemjev ja Maria saivat elää omassa kodissaan, mistä pojat saivat väliaikaisen, hyvän turvapaikan. Miihkali diedi ja Tatjana buabo päästettiin arestitaipaikastaan Arkangelista, mutta omaan kotiinsa tai edes kotikyläänsä heitä ei päästetty enää koskaan.

Orvoista veljeksistä Nikolai kuoli jo lapsena. Villen elämäntaival katkesi 15-vuotiaana Karhumäessä syksyllä 1943. Vanhin veljeksistä Teppo valmistui ennen sotaa opettajaksi Petroskoissa ja toimi viimeiset elinvuotensa virassa Segezassa, jonne hänet on haudattukin. Juhokin ehti käydä ennen sotaa venäläistä keskikoulua Petroskoissa ja päätti sen Suojärvellä keväällä 1941. Sota-aikana suomalaiset Karjalan läänit järjestivät terapaiselle Jussille luottohommia Vako Oy:ssä Karhumäessä, Petroskoissa ja myöhemmin Pyhäniemessä, missä hän oli kaupanhoidtajana ja toimi tarvittaessa tulkkina. Pyhäniemessä oli nimittäin venäläisten siviilivankien leiri.

Suomalaisten jättäessä Karjalan kesällä 1944 Jussi liittyi joukkoon. Ennen lähtöä hän vielä 19.6 luovutti hoitamansa kaupan kassan Petroskoissa Vako Oy:n apulaisjohtaja Nykäselle (muuten kuulemma ainoana Vakon kaupanhoidtajana) ja nousi sitten Äänislinnan asemalta Suomeen lähtevään junaan.

Suomessa elämä alkoi Kalaveden kaupungissa Kuopiossa, missä Jussi työskenteli Kalan osuuskaupassa Kurkimäessä myyntimiehenä. Pian Jussi huomattiin nopeaksi kynä- ja laskumieheksi ja siirrettiin palkkakirjurin tehtäviin. Sen ohes-

sa hänestä kehittyi erinomainen puutavaran jako-, leimaus- ja ostomies sekä työnjohtaja. Jussi toimi mm. Salopuu Oy:n, Aleks Auerin, Itä-Savon puu Oy:n ja Hagelberg Oy:n palveluksessa, työnjohtajan VR:llä Joensuussa ja pisimpään 21 vuotta työnjohtajana ja työpäällikkönä Kesälahden Maansiirto Oy:ssä rakentaen eri puolilla Suomea mm. lentokenttiä, patoja, kaivoksia jne.

Eläkevuosiaan Juhon viettiä Laina-rouvansa kanssa Tohmajärven Tikkalassa. -VL

Veikko Kiriloff täytti 60 vuotta Pudasjärven Puhoskylässä 25.9.-96. Hän on syntynyt Pudasjärvellä. Vanhemmat olivat kotoisin Suvannon kylästä; isä Mikko (Miitrei) Kiriloff ja äiti Mari o.s. Rohkimäinen.

Veikko Kiriloff.

Veikko meni naimisiin v. 1971 Hilka Paanasen kanssa. Hän on työskennellyt metsätoissa ja laitosehjänä, ja viettää nyt eläkepäiviään Puhoskylässä.

Kajaanin ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra, rovasti Pentti H a k k a r a i n e n täytti 50 vuotta 30.8.-96. Hän on syntynyt Karstulassa. Valmistuttuaan Kuopion pappisseminaarista vuonna 1969 isä Pentti toimi uskonnonopettajana Paltamosa ja Kajaanissa, vihittiin diakoniksi ja papiksi 1973 ja valittiin samana vuonna Kajaanin kirkkoherraksi.

Kirkko Suojärvelle

Suojärvellä on aloitettu uuden ort.kirkon rakentaminen. Kirkko rakennetaan Leppäniemen vanhan kirkon piirustusten mukaan. Paikallinen metsäkombinaatti on laatinut suunnitelmat ja luvannut hommata puutavaran.

TUONILMAISIIN OVAT SIIRTYNEET

Ainos vierahal' dorogal' tiäl'

Tieto Anfisian (Anfiisa) J a s k a s e n tuonilmaisiin siirtymisestä ortodoksien Juhannuspäivänä -karjalaisittain Iivanan päivänä- 24.6.96 Lapualla, tuli yllättäen, vaikka sairaus olikin runnellut karjalaisvanhusta jonkin aikaa.

Poislähtö maailmasta ortodoksisen uskonkäsityksen mukaan on vain siirtymistä ajallisesta ajattomaan, näkyväisestä näkymättömään, ja näin surevien mielestä inhimillisestä surusta huolimatta täytyvät kiitollisuudella poisnukkunutta kohtaan, sekä jatkuvalla rukouksella vainajan kuolematoman sielun puolesta kirkon tradition mukaan.

Kuolemaa seuranneena päivänä toimitti khra Veikko Purmonen Helsingin ortodoksisen seurakunnan pappilatalon kotikirkossa sielurukouspalveluksen, jossa annottiin ikuista lepoa äskennukkunelle. Ruumiinsiunaus Lapuan Pyhän Serafim Sarovilaisen tsasounassa 6.7. oli saman rukouksen jatkumista ... että Jumala saattaisi luomansa paratiisiin, missä ei ole kipua, ei surua, eikä huokauksia, vaan iankaikkinen, loppumaton elämä.

Jätimme hänelle vanhaan tapaan proskenjat (jäähvyäiset) suutelemalla vainajan rinnan päällä ollutta Kristus-ikonin, siunaten hänet viimeisen keran ristinmerkein. Lopuksi isä Antero Petsalo vihki Anfisian maan hiljaisuuteen Suojärven Leiriniemestä tuomallani tsuurulla (hiekkalla).

Muistotilaisuus Saarenpääkodissa oli perinteinen karjalainen hautajaisjuhla aterioineen ja muisteluksineen.

Vaikka Anfisian oli hyvin sopeutunut uusiin oloihin Lapualla, puki ikävä Karjalaan sanoiksi: Olet ainos vierahal' dorogal' tiäl'.

Siksi muistotilaisuudessa helisikin kauniisti ja kaipaavasti: "Jo Karjalan kumbuzill puut kukitah, jo Karjalan koivikot tuuhevutah ..."

Nelikymmenpäiväiset-lounaalliset pidettiin niin ikään Helsingin pappilatalon kotikirkossa. Rovasti Timo Lehmuskosken johdolla lauloimme: ...ollos iäti muistettu sinä aututeen kutsuttu sisaremme. Perinteen mukaisella aterialla nautimme kalakurniekkaa: Anfisialle oli katettu myös paikka stolah (ruokapöytä) vanhan tavan mukaan: siinä muistelimme omaista ja ystävää ...

Anfisian (Anfiisa) Jaskanen.

Anfisian Jaskanen o.s. Tsutsunen oli syntynyt Suojärven Moiseinväärassa talonpojan tyttärenä 8.8.1912. Avioitunut Suojärven kauniin Varpakylän rinteille, ortodoksisen Pyhän Kolminaisuuden kirkon katveeseen, josta Iivanan päivänä 1944 sotalaekenä kahden pienen pojan, Eeron ja Martin kanssa lähti

lopullisesti Pohjanmaalle, vierahal dorogal. Karjalaisuudesta ja ortodoksisesta uskosta Anfisia piti kiinni loppuun saakka, vaikka häntäkin oli taannoin uskon takia painostettu. Hän säilytti kasteessa saamansa kauniin etunimensä sitä muuttelematta; olihan hän kuuluisimman suojärveläisen runonlaulajan Ogoi Määräsen lähisuku: perinteet pysyivät kunnia.

Kerran kauniina kesäiltana istuessani hänen kanssaan Ritamäen kodin pihalla, puhkesi hän puhumaan: "Ei sitä sua ni ken ellendiä, kui miul rodii toisinh igävä kodih Karjalah. Yksin olles kun astut pertis pihah, libo pihasez perttih, niin joka askelehel tuntuu igävä, jotta syväntä särköö. Siis: ainos vierahal dorogal tiäl."

MARTTI ALA-ANNALA

Kauppias Timo Pohjola kuoli 26.7.-96 Perniössä 77-vuotiaana. Hän oli syntynyt 16.9.1918 Kiestingin Sohjanansuussa. Hänen ollessaan aivan poikanen perhe muutti vuonna

1922 Varsinais-Suomeen, missä isä Jaakko oli toiminut kauppa-alalla jo ennen sotapalvelukseen ja maailmansotaan joutumistaan.

Poika seurasi isänsä jälkiä ja valitsi keskikoulun käytyään kauppiaan ammatin. Aluksi hän oli harjoittelija Perniön Maanviljelijäin Kauppaan ja myöhemmin osuuskauppaan. Sotavuosien jälkeen Timo Pohjola hankki kaupallista koulutusta Turun Kauppaopistossa ja työskenteli sitten ensin Kestilän Pukimon palveluksessa Turussa, sitten Sodankylässä, mistä siirtyi Kiskon osuuskaupan hoitajaksi.

Kiskosta perhe muutti takaisin Perniöön, minne Timo Pohjola rakensi omakotitalon. Siihen tuli myös liikehuoneisto, jonka vuokrasi Pukimo Suoja Salosta. Toimittuaan muutamia vuosia sen myymälänhoitajana hän perusti oman liikkeen ja hoiti sitä eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Timo pohjolan harrastuksiin kuuluivat urheilu ja kuorolaulu. Perniön Urheilijat ry:n johdokunnassa hän oli vv. 1952-

62, siitä ajasta kolme vuotta sihteerinä.

Emeritusprofessori, kansanperinteen suurkerääjä ja tutkija Erkki Ala-Könni kuoli 85-vuotiaana Tampereella 2.9.-96. Hän oli syntynyt Ilmajoella 2.2.1911.

Ala-Könni valmistui fil. kandidaatiksi 1936, lisensiaatiksi 1942 ja väitteli tohtoriksi vuonna 1956. Väitöskirja (Die Polska-Tänze in Finnland) antoi jo suuntaa tutkijanuralle.

Ala-Könni omisti koko elämänsä kansanmusiikille, kirjoitti aiheesta 50 julkaisua, äänitti 8 000 tuntia kansanperinnettä, keräsi ja tallensi 40 000 museoesinettä sekä erityisen arvokkaan soitinkokoelman (lähes tuhat soitinta), satoja puukkoja ym. ja otti lähes 250 000 valokuvaa.

Pedagogina hän toimi Helsingin ja Tampereen yliopistoissa. Hänen aktiivinen toiminta vaikutti voimallisesti kansanmusiikin uuteen nousukautteen. Niinpä hän valittiin itseoikeutetusti Kaustisen kansanmusiikkijuhlien presidentiksi.

Myös karjalainen kansanmusiikki kuului professori Ala-Könnin tutkimuskohteisiin. Tästä aiheesta hän piti esitelmän KSS:n heimojuhlassa Kaajanissa vuonna 1963.

Eläkkeellä ollut puolustusvoimien ylikapellimestari, musiikkieverstiluutnantti Teuvo Laine kuoli Turussa 22.8.-96. Hän oli syntynyt Kalvolassa 4.11.1930.

Teuvo teki mittavan työn murrelaulujen sovittajana kuoroille. Hän toimi myös kuoronjohtajana. Vuonna 1959 hän nuorena luutnanttina alkoi johtaa Helsingissä toimivaa ent. salmilaisten perustamaa murrekuoroa. Kun kuoro kaksikymmentäviisi vuotta myöhemmin piti lopettajaiskonserttinsa, silloin Teuvo jo everstiluutnanttina johti esitystä viimeisen kerran.

Teuvon johtamasta salmilaisten kuorosta tuli hyvin suosittu. Esiintymismatkoja tehtiin ympäri Suomea, kun murre kiinnosti kansaa. Erikoisesti kuoron laulut miellyttivät Ruotsiin siirtyneitä pakolaisia. -KP.

Karjalan vuosi tieteen huipulla

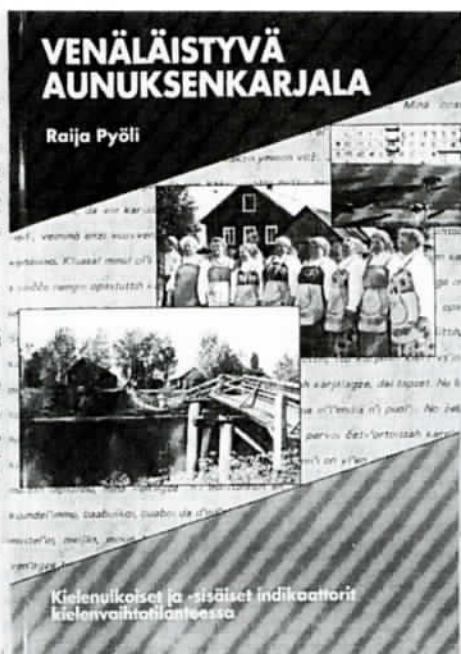
Karjala kiinnostaa tutkijoita. Maamme yliopistoissa ja korkeakouluissa on viereillä lukuisia Karjalaan liittyviä tutkimuksia. Suorastaan historiallisena voidaan pitää sitä, että tämän vuoden aikana on tarkastettu peräti kolme Karjala-aiheista väitöskirjaa. Ne ovat aikajärjestyksessä seuraavat:

Matti Pöllä: Vienan Karjalan etnisen koostumuksen muutokset 1600-1700 -luvulla. Helsingin Yliopisto.

Raija Pyöli: Venäläistyvä aunuksenkarjala. Joensuun Yliopisto.

J. Juhani Korttiala: Pohjois-Vienan poronhoito. Helsingin yliopisto.

Matti Pöllän työn olemme jo esitelleet heimolehden palstoilla; tuoreimman eli maaherra J. Juhani Korttialan väitöskirjan esitelmämme lähemmin KH:n joulunumerossa, samoin Raija Pyölin sisällöltään sangan ajankohtaisen tutkimuksen.

J. JUHANI KORTTIALA

POHJOIS-VIENAN PORONHOITO

Talontyöiden perusteluksen alus, ominaislaatu, ikä, alkuperä ja kehityslinjat vuoteen 1922

KANSATIETEELLINEN ARKISTO 41